

משה
אברהם
ישראל
עובד

פסוק

בירושלמי:

למי ירד יידיה יונגה ארבת כרוב לרבנות
תורה כן חכמה כן רשע כן טרפס כן
שאר יודע לשאל...
כן חכם מה אמר? מה הכנות המוקדים
המספיקים אשר צות ה' אליהם אחרונה
אף אנה אמר לו: בחוק ד הוציאנו ה'
ממצרים מבית עבדיו.

במכילתא:

אשר צות משה: אחר חכם אחר רשע
אחר חכם אחר רשע יודע לשאל.
חכם מה הוא אמר? מה הערות המוקדים
המספיקים אשר צות ה' אליהם אחרונה
אף אנה אמר לו: בחלות המסנה: אך
ממצרים אשר הנחת אביקוקוק.

כן רשע מה אמר? כן העברה הזאת לכם
מה הערות הנה שאדם מפרווח עלינו ככל
שנה רשעה? מוכן שהוציא את עצמו כן
הכלל, אף אנה אמר לו: בצבור זה עשה
ה' לי, לי עשה לאמר הריש לא עשה איל-
היה אחר הריש בצבורים לא היה ראוי
לחכמה: שם לעולם.

טיפש מה אמר? מה את? אף אתה למד
הלכות הפסח שאין מפרווח אחר והפסח
אביקוקוק, שלא יוש עומד מחברה זו ונכנס
לחברה אחרת.
כן שאר יודע לשאל, את טוח לו, תוהויה.

למי ירד יידיה יונגה ארבת כרוב לרבנות
תורה כן חכמה כן רשע כן טרפס כן
שאר יודע לשאל...
כן חכם מה אמר? מה הכנות המוקדים
המספיקים אשר צות ה' אליהם אחרונה
אף אנה אמר לו: בחלות המסנה: אך
ממצרים אשר הנחת אביקוקוק.

אברהם

למי ירד יידיה יונגה ארבת כרוב לרבנות
תורה כן חכמה כן רשע כן טרפס כן
שאר יודע לשאל...
כן חכם מה אמר? מה הכנות המוקדים
המספיקים אשר צות ה' אליהם אחרונה
אף אנה אמר לו: בחלות המסנה: אך
ממצרים אשר הנחת אביקוקוק.

ישראל

למי ירד יידיה יונגה ארבת כרוב לרבנות
תורה כן חכמה כן רשע כן טרפס כן
שאר יודע לשאל...
כן חכם מה אמר? מה הכנות המוקדים
המספיקים אשר צות ה' אליהם אחרונה
אף אנה אמר לו: בחלות המסנה: אך
ממצרים אשר הנחת אביקוקוק.

עובד

למי ירד יידיה יונגה ארבת כרוב לרבנות
תורה כן חכמה כן רשע כן טרפס כן
שאר יודע לשאל...
כן חכם מה אמר? מה הכנות המוקדים
המספיקים אשר צות ה' אליהם אחרונה
אף אנה אמר לו: בחלות המסנה: אך
ממצרים אשר הנחת אביקוקוק.

חכם מה הוא אומר, (רבים י"ב) מה העדות
והמוקדים והמשפטים אשר צות ה' אליהם אחרונה
אף אנה אמר לו: בחלות המסנה: אך
ממצרים אשר הנחת אביקוקוק.

רשע מה הוא אומר, (שמות י"ב, כ"ו) מה העבודה
הזאת לכם. לכם ולא לו, ולפי שהוציא את עצמו כן
הכלל, כפר בעיקר. ואף אנה הקנה את שניו ואמר לו,
(שם י"ג, ח') בצבור זה עשה יי' לי בצאתי ממצרים. לי ולא
לו, אלו היה שם לא היה נגאל.

חכם מה הוא אומר, (שם י"ג, י"ד) מה זאת ואמרת
אלי, בחוק יד הוציאנו יי' ממצרים, מבית עבדים.
ושאינו יודע לשאל את פתח לו, שנאמר (שם י"ג, ה')
העדת לבקר ביום ההוא לאמר, בצבור זה עשה יי' לי

בצאתי ממצרים.

חכם

What says the wise son? He asks: "What mean you by this service?" By the word "you," it is clear he doth not include himself, and thus hath withdrawn himself from the community; it is therefore proper to retort upon him by saying: "This is done, because of what the Eternal did for me, when I went forth from Egypt;" for me and not for him; for had he been there, he would not have been thought

What says the wise son? He asks: "What are these testimonies, statutes, and judgments which the Eternal, our God hath commanded you?" Then thou shalt instruct him in the laws of Passover, teaching him that after the paschal lamb no dessert ought to be set on the table.

רשע

אברהם וישראל עובד

But as for him who hath no capacity to inquire thou must begin the narration as it is said: "And thou shalt relate to thy son on that day, this is done because of what the Eternal did for me, when I went forth from Egypt."

What says the simple son? He asks: "What is this?" Then thou shalt tell him: "With a mighty hand did the Eternal bring us forth from Egypt, from the house of bondage."

27. *The lads grew up.* Our Sages never hesitate to point out to us the errors and shortcomings, both great and small, of our ancestors, thereby making their life stories all the more instructive for us. . . . In regard to this passage, too, our Sages make a comment which indicates that the sharp contrast between the two grandsons of Abraham may have originated not merely in their natural tendencies but may have been caused also by mistakes in their upbringing. As long as they were little, no attention was given to the latent differences between them. Both were given the same upbringing and education. The basic tenet of education, "Train each child in accordance with his own way" (Proverbs 22:6), that each child should be educated, both as a man and as a Jew, in accordance with the tendencies latent in him and in accordance with the individuality that will result from these tendencies, was forgotten. The great task of the Jew is simple and straightforward as regards its basic content, but the modes of its fulfillment are as varied and complex as the differences in individuality and the diversity of life that result from these differences.

For this reason each individual must be raised for the same lofty purpose but "in accordance with his own way," in keeping with the path of life to which his personal tendencies may be expected to lead him. To attempt to educate a Jacob and an Esau together, in the same classroom, in the same routines of life and in the same manner, to raise both of them for, say, a life of study and contemplation, will inevitably mean to ruin one of the two. Under such conditions a Jacob type will learn to draw with ever-growing zeal from the well of wisdom and truth, but an Esau type will hardly be able to wait for the day when he can throw away his ancient schoolbooks. At that time he will turn his back not only to his schoolbooks but also to his life's purpose, which has been taught only in a one-sided way that has no appeal whatever to his temperament.

בראשית ג' יג ויאמר ה' אלוהים לאשה מה זאת עשית
 בראשית יב' יח ויקרא פריעה לאברהם ויאמר מה זאת עשית לי
 בראשית כ"י ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו
 בראשית כ"ט וידע בבקר והנה היא הוא ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי
 בראשית מ"ב ויאמר לבן לאמר מה זאת עשית אלוהים לנו
 שמות יד' ויאמרו מה זאת עשית כי שלחנה את ישראל מעברינו
 שמות יד"א מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים
 שופטים כ"ב ולא שמעתם בקולי מה זאת עשיתם
 שופטים מ"א הלא ידעת כי מושלים בנו פלשתים ומה זאת עשיתם להם
 יונה א' וידיא האשפים יראה גדולה ויאמרו אליה מה זאת עשית

ידיה
 ב' וְכִּי-יִדְוֶה אֵלַי לְאָמֵר: מִדֵּי-לָכֶם אָתָּם מִשְׁלִים אֶת-הַמֶּלֶךְ הַזֶּה עַל-
 אֲרָמֹת יִשְׂרָאֵל לְאָמֵר: אֲבוֹתַי וְאֲבֹתֵי כֹסֶר נִשְׁעוּ בְּפָנֶיךָ תְּקַדְּנֵנִי: מִי-יֵאֵנִי
 וְנָאִם אֲדַוֶּה הַזֶּה אִם-יִדְוֶה לָכֶם עוֹד מִשְׁלַי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל: וְהָאֵל
 מִלְּפָנָיו לִי הַזֶּה בְּנֶפֶשׁ הָאֵב יִבְרָשׁ בְּפִי לִי-וְהָזֶה בְּנֶפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא
 ה' תְּמֹרָה:

קבו
 א' שִׁיר הַמֶּלֶךְ לֹדֹת לְשֵׁל מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ וְלֹא יִבְרָה כִּי־הָיָה שְׂוֹא וְעַמְלֵי הַבַּיִת בְּהָ אִם
 ב' יִדְוֶה לֹא יִשְׁמַר עֵדִי שְׂוֹא וְשֹׁר שְׂוֹא לָכֶם מִשְׁפָּרִי: שְׂוֹא לָכֶם מִשְׁפָּרִי לָאִם מִאֲדָוִי
 ג' שְׂוֹר אֲלֵלִי לָאִם תִּעֲצָבִים מִן הַזֶּה לִּידְוֹר שְׂוֹא: הַזֶּה נִסְתַּל יִדְוֶה בְּהָ
 ד' שְׂוֹר פָּרִי תִפְסֹחַ בְּהַצִּים בְּהָ גְבוּרָה מִן הַזֶּה תִּפְסֹחַ: הַזֶּה אֲשֶׁר
 ה' מִלֵּא אֶת-אֲשֶׁרֵינוּ מִלֵּא לֹא יִבְרָשׁ פִּי-וְיִבְרָר אֶת אֲוִיכֶם בְּשִׁעֵר:

500
 500